

Predmet C-385/20**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

12. kolovoza 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

7. srpnja 2020.

Tužitelji:

EL

TP

Tuženik:

Caixabank, S. A.

Predmet glavnog postupka

Nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača – Sudsko utvrđenje ništavosti – Postupovni troškovi – Procjena postupovnih troškova

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Usklađenost nacionalnog zakonodavstva i sudske prakse u području procjene postupovnih troškova s Direktivom Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima. Pravnu osnovu čini članak 267. UFEU-a.

Prethodna pitanja

1. Treba utvrditi protivi li se tumačenje u okviru sudske prakse članka 251., članka 394. stavka 3. i članka 411. Leya de Enjuiciamiento Civil (Zakon o građanskom postupku (u daljnjem tekstu: LEC)) koji se provodi odlukom od 1. listopada 2019. - u skladu s kojim se iznos postupka izjednačava s gospodarskim interesom u sporu i stoga pridonosi smanjenju nagrade za rad koju je potrošač platio svojem odvjetniku, uzimajući kao osnovicu fiksni iznos (18 000 eura), zakonom određen samo za iznos koji se ne može procijeniti, ali ne i za neodređen iznos - članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13/EEZ jer se ne može ponovno uspostaviti činjenična i pravna situacija potrošača u kojoj bi se nalazio da navedene odredbe nije bilo, iako u njegovu korist postoji sudsko utvrđenje nepoštenosti odredbe, i jer nije uklonjen nerazuman postupovni zahtjev povezan s ograničenjem troškova, a riječ je o uklanjanju kojim bi se potrošaču jamčila najprimjerenija i najdjelotvornija sredstva za legitimno ostvarenje njegovih prava.

2. Protivi li se članak 394. stavak 3. LEC-a sam po sebi članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13/EEZ i onemogućuje li ili pretjerano otežava da se u sudskom postupku ostvare prava koja se navedenom direktivom dodjeljuju potrošačima jer uvodi ograničenje koje se navedenim člankom nalaže potrošaču, na način da mora snositi dio vlastitih postupovnih troškova, jer se ne može ponovno uspostaviti činjenična i pravna situacija potrošača u kojoj bi se nalazio da navedene odredbe nije bilo, iako u njegovu korist postoji sudsko utvrđenje nepoštenosti odredbe, i jer nije uklonjen nerazuman postupovni zahtjev povezan s ograničenjem troškova, a riječ je o uklanjanju kojim bi se potrošaču jamčila najprimjerenija i najdjelotvornija sredstva za legitimno ostvarenje njegovih prava.

Navedene odredbe prava Unije

Uvodna izjava 24., članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima

Presude Suda od 9. prosinca 2003. (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656); od 5. prosinca 2013. (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, t. 30.); od 21. prosinca 2016. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980, t. 53. do 56. i 61.) i od 13. rujna 2018. (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711)

Navedene odredbe nacionalnog prava

Zakon o građanskom postupku:

„Članak 243. Provedba procjene troškova.

1. U svim vrstama postupaka i stupnjevima, troškove procjenjuje Secretario del Tribunal (tajnik suda, Španjolska) koji je odlučivao o postupku ili pravnom

sredstvu ili, ovisno o slučaju, Letrado de la Administración de Justicia (tajništvo suda, Španjolska) zadužen za izvršenje.

[...]

Tajništvo suda smanjuje iznos nagrade za rad odvjetnika i drugih stručnjaka na koje se ne primjenjuje pristojba ili tarifa ako je zatraženi iznos veći od gornjeg praga na koji se odnosi članak 394. stavak 3. i ako se ne ocijeni da se stranka kojoj je naloženo snošenje troškova upustila u obijesno parničenje.”

„Članak 394. Snošenje troškova u prvom stupnju.

1. U deklaratornim postupcima troškove u prvom stupnju snosi stranka čiji su svi dijelovi zahtjeva odbijeni, osim ako sud ocijeni, uz uredno obrazloženje, da predmet otvara ozbiljne činjenične ili pravne sumnje.

[...]

3. Kad se, u skladu s odredbama stavka 1. ovog članka, stranci koja nije uspjela u postupku naloži snošenje troškova, ta je stranka obvezna platiti, od dijela koji pripada odvjetnicima i drugim stručnjacima na koje se ne primjenjuje pristojba ili tarifa, samo ukupan iznos koji nije veći od jedne trećine iznosa postupka, za svaku stranku koja je dobila takvu odluku; isključivo u tu svrhu, zahtjevi koji se ne mogu procijeniti procjenjuju se na 18 000 eura, osim ako sud odredi drukčije zbog složenosti predmeta.”

„Članak 251. Pravila o određivanju iznosa.

Iznos se utvrđuje ovisno o gospodarskom interesu u sporu, koji se izračunava u skladu sa sljedećim pravilima:

1. Ako se traži plaćanje određenog novčanog iznosa, navedeni iznos predstavlja vrijednost spora, a ako iznos nije određen, čak ni približno, smatra se da je vrijednost spora neodređena.

[...]

8. U postupcima koji se odnose na postojanje, valjanost ili učinkovitost potraživanja, njegova vrijednost izračunava se u ukupnom iznosu, iako se plaća u obrocima. Taj kriterij procjene primjenjuje se u postupcima čiji je predmet stvaranje, izmjena ili prestanak potraživanja ili nekog osobnog prava, pod uvjetom da se ne primjenjuje drugo pravilo iz tog članka.”

„Članak 253. Utvrđivanje vrijednosti spora.

[...]

3. Ako tužitelj ne može čak ni približno odrediti vrijednost spora jer nedostaje predmet gospodarskog interesa, jer se navedeni interes ne može izračunati ni

prema jednom od zakonskih pravila o određivanju iznosa, ili jer ga se, iako postoji primjenjivo pravilo o izračunu, ne može odrediti u trenutku podnošenja tužbe, o njoj se odlučuje u redovnom sudskom postupku.”

„Članak 411. Kontinuitet nadležnosti.

Promjene do kojih dođe nakon pokretanja postupka u pogledu domicila stranaka, stanja spora i predmeta postupka ne mijenjaju sud i nadležnost koji se određuju ovisno o onome što se dokaže na početku litispendencije.”

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Osobe EL i TP (u daljnjem tekstu: tužitelji) su sudu koji je uputio zahtjev podnijele tužbu i pritom zahtijevale da se utvrdi djelomična ništavost akta o zajmu s hipotekarnim jamstvom koji su potpisale s bankarskom institucijom Caixabank, S. A. (u daljnjem tekstu: tuženik).
- 2 U dijelu tužbe koji se odnosio na iznos, tužitelji su istaknuli da je neodređen u skladu s odredbama članka 253. LEC-a. Tajništvo suda u odluci o dopuštenosti tužbe navelo je sljedeće: „što se tiče vrste postupka, tužitelj je pri poštovanju pravila iz članka 253. stavka 2. LEC-a istaknuo da je vrijednost spora neodređena, pa o sporu treba odlučivati u redovnom sudskom postupku, u skladu s člankom 249. LEC-a”.
- 3 Juzgado de Primera Instancia n.º 49 de Barcelona (Prvostupanjski sud br. 49 u Barceloni, Španjolska) je 29. studenoga 2018. donio presudu u kojoj je utvrdio djelomičnu ništavost akta o zajmu s hipotekarnim jamstvom u pogledu ugovora koji se odnose na devize te je tuženiku naložio snošenje troškova.
- 4 Nakon tog sudskog utvrđenja ništavosti zbog nepoštenosti, postavljeno je zasebno incidentalno pitanje za potrebe procjene postupovnih troškova, a tu je radnju provelo tajništvo suda. Tajništvo je suda odlukom od 1. listopada 2019. prihvatilo zahtjev za procjenu troškova koji je podnio tuženik. U navedenoj odluci smatralo se da je početni iznos za određivanje dijela koji odgovara nagradi za rad tužiteljeve odvjetnice i koji treba snositi tuženik 30 000 eura i da je, za određivanje nagrade branitelja, početni iznos 18 000 eura. Ti iznosi, što se tiče nagrade za rad tužiteljeve odvjetnice, proizlaze iz kriterija br. 15, koji je jedan od mjerodavnih kriterija Ilustre Colegio de la Abogacía de Barcelona (Odvjetnička komora u Barceloni, Španjolska), koji se odnosi na slučajeve neodređenog iznosa i, što se tiče branitelja, iz članka 394. stavka 3. LEC-a.
- 5 Tužitelji su sudu koji je uputio zahtjev protiv odluke od 1. listopada 2019. podnijeli zahtjev za reviziju jer smatraju da nacionalno zakonodavstvo i sudska praksa na kojima se navedena odluka temelji radi procjene troškova nisu u skladu s propisima Unije u području nepoštenih odredbi.

- 6 Budući da ima dvojbe u pogledu rješavanja navedenog zahtjeva, sud koji je uputio zahtjev odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu predmetna prethodna pitanja.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 7 Tužitelji smatraju da je ovaj zahtjev za prethodnu odluku iznimno važan kako bi se zajamčila zaštita potrošača. Prema njihovu mišljenju, smanjenje troškova čija procjena ovisi o gospodarskom interesu u sporu (koji je otpočetak određen ili neodređen) protivi se načelu djelotvornosti, s obzirom na to da za potrošača podrazumijevaju znatan napor u pogledu troškova, te se njime također povređuje načelo neobvezatnosti nepoštenih odredbi utvrđeno u članku 6. stavku 1. Direktive 93/13/EEZ jer dopušta da potrošač mora snositi trošak postupka u kojem je utvrđena nepoštenost odredbe. Pozivaju se na točku 61. presude Suda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980), u kojoj je utvrđeno da potrošač mora ostati neoštećen, pri čemu to ima za posljedicu „ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije potrošača u kojoj bi se nalazio da navedene odredbe nije bilo”.
- 8 Osim toga, prema mišljenju tužiteljâ, navedeno bi smanjenje moglo dovesti do diskriminacije u odnosu na druge potrošače koji ostaju neoštećeni u postupcima u kojima se utvrdi ništavost odredbe zbog njezine nepoštenosti i u odnosu na financijske institucije koje su u Španjolskoj u prošlosti kvantificirale svoje troškove ovisno o vrijednosti ukupnog duga u okviru ovrha na temelju hipoteke. Što se tiče financijskih institucija, tužitelji smatraju da ta neravnoteža između stranaka može značiti povredu načela ekvivalentnosti, u skladu s kojim se u sličnim situacijama nacionalnog prava (u ovom slučaju, ovrhe na temelju hipoteke koje provode financijske institucije) trebaju primjenjivati istovjetna pravila koja ne pretpostavljaju nepovoljniju situaciju, u ovom slučaju, za potrošača. Konačno, tvrde da smanjenje troška za prodavatelja robe ili pružatelja usluga koji je sastavio nepošteno odredbe može značiti, umjesto odvrćajućeg učinka, poticaj da u svoje ugovore uključi nepošteno odredbe i da se u pogledu njih kasnije spori.
- 9 Tuženik smatra da ne treba upućivati zahtjev za prethodnu odluku. Smatra da nema pravnih dvojbi o tumačenju određene odredbe prava Unije i da je uređenje konkretnog iznosa postupovnih troškova jasno određeno u nacionalnom pravnom poretku. Također tvrdi da Sud nije nadležan za rješavanje pitanja koja se odnose na postupovne troškove.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 10 Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev navodi da se, u skladu sa sudskom praksom Tribunala Constitucional (Ustavni sud, Španjolska) i Tribunala Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), koju je tajništvo suda primijenilo u odluci od 1. listopada 2019., vrijednost spora utvrđuje u tužbi, odnosno u trenutku pokretanja postupka. Nakon što se utvrdi iznos, ako ga stranke ne osporavaju, nastupa *perpetuatio* ili petrifikacija tog postupovnog podatka koji se primjenjuje bez ikakve izmjene u

ostalim fazama ili stupnjevima postupka, pri čemu strankama prilikom podnošenja pravnih sredstava ili pobijanja procjene troškova nije dopušteno mijenjati iznos koji je konačno utvrđen na početku postupka. Sud koji je uputio zahtjev dvoji o usklađenosti te sudske prakse s pravom Unije.

- 11 Stoga sud koji je uputio zahtjev pita protivi li se članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13/EEZ zaključak da je to što je tužitelj naveo da je iznos neodređen, kad to navođenje tuženik ne osporava, tužiteljev akt koji ga sprečava da utvrdi gospodarsku vrijednost zahtjeva tijekom postupka u kojem se osporava procjena troškova, iako je kriterij gospodarskog interesa u sporu kriterij za utvrđivanje iznosa (članak 251. LEC-a), jer se ne može ponovno uspostaviti činjenična i pravna situacija potrošača u kojoj bi se nalazio da navedene odredbe nije bilo, iako u njegovu korist postoji sudsko utvrđenje nepoštenosti odredbe, i jer nije uklonjen nerazuman postupovni zahtjev povezan s ograničenjem troškova, a riječ je o uklanjanju kojem bi se potrošaču jamčila najprimjerenija i najdjelotvornija sredstva za legitimno ostvarenje njegovih prava.
- 12 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev dvoji o usklađenosti članka 394. stavka 3. LEC-a s člankom 6. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1. Direktive 93/13/EEZ. Naime, sud koji je uputio zahtjev pita je li u skladu s pravom Unije smanjenje troškova koje je dopušteno na temelju te nacionalne odredbe, s obzirom na to da takvo smanjenje dovodi do ograničenja opsega naknade štete za potrošača u vezi s postupovnim troškovima koji proizlaze iz nezakonitog postupanja i zlouporabe prodavatelja robe ili pružatelja usluga. Sud koji je uputio zahtjev želi razjasniti je li navedena nacionalna odredba u skladu s načelom djelotvornosti, odnosno, onemogućuje li ili pretjerano otežava ostvarivanje u sudskom postupku prava koja se pravom Unije dodjeljuju potrošačima jer uvodi ograničenje koje se tom odredbom nalaže potrošaču, čije je pravo priznato u sudskom postupku, da mora snositi dio gospodarskog troška u sporu koji je nastao nezakonitim postupanjem prodavatelja robe ili pružatelja usluga, koje je također priznato u sudskom postupku, koje se odražava u tome da mora snositi dio vlastitih postupovnih troškova, što se uopće ne čini razumnim.